

Đổi mới phương pháp dạy học pháp luật đáp ứng chuyển đổi số ở Trường Đại học Công nghiệp Việt - Hung hiện nay

Nguyễn Thị Ánh Nguyệt*

*ThS. Khoa Lý luận chính trị, Trường Đại học Công nghiệp Việt - Hung

Received: 19/09/2024; Accepted: 25/09/2024; Published: 30/09/2024

Abstract: In the context of the 4.0 Industrial Revolution, the demand for high-quality human resources is increasing. The article focuses on discussing digital transformation and the importance of innovation in teaching methods; Innovation in teaching methods of Law to meet digital transformation at the Vietnam-Hung University of Industry today.

Keywords: Teaching methods of Law; digital transformation; Vietnam-Hung University of Industry.

1. Mở đầu

Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 và sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, việc đổi mới phương pháp dạy học đã trở thành một yêu cầu cấp thiết đối với các cơ sở giáo dục nói chung và Trường Đại học Công nghiệp Việt-Hung nói riêng. Đặc biệt, đối với môn học Pháp luật - một môn học có tính lý thuyết cao và đòi hỏi sự tư duy logic, việc ứng dụng công nghệ số vào quá trình giảng dạy là một hướng đi đầy tiềm năng để nâng cao chất lượng đào tạo.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Chuyển đổi số trong giáo dục và tầm quan trọng của đổi mới phương pháp dạy học

“Chuyển đổi số” là khai thác các dữ liệu có được từ quá trình số hóa, rồi áp dụng các công nghệ để phân tích, biến đổi các dữ liệu đó và tạo ra các giá trị mới hơn. Có thể xem “Số hóa” như một phần của quá trình “Chuyển đổi số”. Hiện nay, chuyển đổi số có nhiều cách diễn đạt khác nhau, song các cách diễn đạt đều có sự thống nhất rằng: “Chuyển đổi số là quá trình thay đổi tổng thể và toàn diện của các cá nhân, tổ chức về cách sống, cách làm việc và phương thức sản xuất dựa trên các công nghệ số”¹.

Chuyển đổi số được thực hiện đồng bộ các yếu tố “Con người, công nghệ, thể chế” trong đó con người là quan trọng nhất. Giáo dục là lĩnh vực được ưu tiên chuyển đổi số thứ 2 sau lĩnh vực y tế. Chuyển đổi số trong giáo dục muốn phát triển tốt thì yếu tố nhân lực cần được ưu tiên nhất. Trong chuyển đổi số, dạy học trực tuyến sẽ không thay thế hoàn toàn việc dạy học truyền thống nhưng sẽ là một yếu tố quyết định chất lượng giáo dục và sẽ giúp tối đa hóa hiệu quả đào tạo nếu hạ tầng mạng, thiết bị, giải pháp công nghệ được

đáp ứng, chuyển đổi năng lực người dạy được giải quyết, hành vi học tập được định hướng, kiểm soát trong môi trường số. Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Bộ Chính trị chỉ rõ: “Phải nắm bắt kịp thời, tận dụng hiệu quả các cơ hội để nâng cao năng suất lao động, hiệu quả, sức cạnh tranh của nền kinh tế, hiệu lực, hiệu quả quản lý xã hội thông qua nghiên cứu, chuyển giao và ứng dụng mạnh mẽ các thành tựu tiên tiến của Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư cho các lĩnh vực của đời sống xã hội”². Ngày 03-6-2020, Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 745/QĐ-TTg phê duyệt “Chương trình “Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”, với mục tiêu đưa nước ta gia nhập nhóm 50 nước dẫn đầu về Chính phủ điện tử (EGDI). Đây chính là quan điểm, chủ trương và là quyết tâm rất lớn của Đảng, Nhà nước ta.

Chuyển đổi số là xu thế tất yếu, diễn ra rất nhanh, đặc biệt trong bối cảnh của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay. Để thích ứng với những biến đổi mới của sự phát triển khoa học công nghệ và thực hiện thắng lợi mục tiêu, yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo, đội ngũ giảng viên phải tích cực nghiên cứu và đổi mới phương pháp giảng dạy “theo phương châm khoa học, thực tiễn, sáng tạo và hiện đại”³, hướng đến mục tiêu “xây dựng nền giáo dục mở thích ứng trên nền tảng số”⁴, hội nhập quốc tế, phát triển toàn diện con người Việt Nam.

Trong giáo dục, chuyển đổi số là việc ứng dụng

2. Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, Hà Nội.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr. 183..

4. Thủ tướng Chính phủ (2022), Quyết định số 131/QĐ-TTg, Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022-2025, định hướng đến năm 2030”, Hà Nội

1 Bộ Thông tin và Truyền thông: Cẩm nang chuyển đổi số, Nxb Thông tin và Truyền Thông, Hà Nội, 2021, tr.15.

công nghệ kỹ thuật số và hệ thống thông tin internet vào lĩnh vực giáo dục để nâng cao chất lượng giảng dạy, học tập và quản lý giáo dục. Bao gồm cải tiến phương pháp dạy học, cải tiến các thiết bị, dụng cụ hỗ trợ dạy và học, tạo ra môi trường học tập nơi mà mọi thứ kết nối với nhau, tiếp cận tri thức mọi lúc, mọi nơi. Xu hướng phát triển nhanh chóng cùng với sự tác động mạnh mẽ của chuyển đổi số đã và đang đặt ra những yêu cầu cấp bách đối với việc đổi mới phương pháp dạy học nói chung, phương pháp dạy học Pháp luật nói riêng. Đây là một đòi hỏi tất yếu được đặt ra hiện nay trong giáo dục - đào tạo nhằm đáp ứng chuyển đổi số, “đổi mới hình thức, phương pháp dạy học theo hướng hiện đại”⁵.

Tính tất yếu của việc đổi mới phương pháp dạy học bắt nguồn từ những cơ sở: quá trình giáo dục, đào tạo đang chuyển từ “chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học. Học đi đôi với hành; lý luận gắn với thực tiễn”⁶; từ sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và công nghệ đã khiến cho việc nhận thức và nghiên cứu truyền thống không còn thích hợp nữa. Muốn nâng cao chất lượng và hiệu quả của hoạt động dạy học phải nhanh chóng tận dụng các công nghệ mới, đặc biệt là công nghệ thông tin vào quá trình dạy học, tạo ra sự thích ứng giữa người dạy và người học; kích thích tính tích cực, chủ động và sáng tạo của cả giảng viên và học viên, trong đó sinh viên thật sự phải là nhân tố trung tâm của quá trình dạy học.

Để đáp ứng mục tiêu chuyển đổi số, trong thời gian qua, quá trình đổi mới phương pháp dạy học nói chung và phương pháp dạy học Pháp luật nói riêng đã và đang phát triển với những mức độ khác nhau. Với đặc thù là môn khoa học xã hội và nhân văn, phương pháp thuyết trình trong dạy học Pháp luật vẫn còn được sử dụng rộng rãi trong dạy học hiện nay và mai sau. Tuy nhiên, phương pháp thuyết trình theo kiểu truyền thống cũng đã bộc lộ những hạn chế, nó không những tạo ra sự khô khan, đơn điệu trong quá trình giảng dạy của giảng viên cũng như học tập của học viên; không làm cho quá trình học tập đó trở thành quá trình tự tìm kiếm tri thức, phát hiện khám phá những tri thức khoa học mới một cách chủ động, sáng tạo, mà còn làm mất đi tính sinh động, phong phú của môn học; làm cản trở, triệt tiêu

tính chủ động, sáng tạo của sinh viên trong chiếm lĩnh những tri thức Pháp luật.

2.2. *Đổi mới phương pháp dạy học Pháp luật đáp ứng chuyển đổi số ở Trường Đại học Công nghiệp Việt-Hung hiện nay*

Trong những năm gần đây, Trường Đại học Công nghiệp Việt-Hung đã đạt được những thành tựu nhất định trong việc đổi mới phương pháp dạy học Pháp luật. Việc ứng dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy đã trở nên phổ biến. Giảng viên sử dụng các phần mềm trình chiếu, video, tài liệu điện tử để minh họa bài giảng, tạo sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên. Bên cạnh đó, các phương pháp dạy học tích cực cũng được áp dụng rộng rãi. Điều này đã góp phần nâng cao tính chủ động, sáng tạo của sinh viên trong quá trình học tập. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế như: nhận thức của giảng viên và sinh viên chưa đồng đều, kỹ năng sử dụng công nghệ còn hạn chế, cơ sở vật chất chưa đáp ứng đầy đủ... Để nâng cao hiệu quả của việc đổi mới phương pháp dạy học Pháp luật đáp ứng chuyển đổi số, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau:

Một là, ứng dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy Pháp luật phải kế thừa được những yếu tố tích cực, khắc phục hạn chế của phương pháp dạy học truyền thống, phát huy được tính tích cực học tập của học viên.

Trong dạy học Pháp luật, xu hướng tích cực hóa các phương pháp dạy học như thuyết trình, đàm thoại, nêu vấn đề, hướng dẫn tự học, thảo luận, trực quan,... đã và đang trở thành một hướng đổi mới được chú trọng. Trong khi đó, nội dung giảng dạy tri thức Pháp luật là những tri thức lý luận và tính khái quát cao. Các khái niệm, nguyên lý, quy luật, phạm trù cơ bản do pháp luật nêu ra đều được khái quát từ hoạt động thực tiễn. Do đó, vận dụng công nghệ thông tin vào thuyết trình bài giảng pháp luật cần phải phát huy được ưu điểm, vai trò của công nghệ và khắc phục hạn chế của phương pháp thuyết trình.

ấn đề là ở chỗ đưa nội dung nào, đưa như thế nào (sơ đồ, hình ảnh, âm thanh, video...), sự kết hợp giữa các phương pháp với ngôn ngữ, văn bản, hình ảnh cho phù hợp với bài giảng, trình độ nhận thức sinh viên để nhằm làm cho kiến thức pháp luật trở thành dễ hiểu hơn và đầy xúc cảm, có lý lẽ, lập luận chặt chẽ, khoa học, có sức thuyết phục để cho lý luận có khả năng gắn chặt với cuộc sống, với thực tiễn khoa học và xã hội, phát huy được tính tích cực trong dạy và học môn Pháp luật là những vấn đề trở thành “nút thắt” trong đổi mới phương pháp dạy học Pháp luật

5. Đảng Cộng Sản Việt Nam, *Nghị quyết số 29- NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*, Hà Nội 6Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI*, Hà Nội, 2013.

hiện nay.

Hai là, thiết kế bài giảng điện tử phải bảo đảm được những nguyên tắc cơ bản (bộ tiêu chí) về bài giảng có ứng dụng công nghệ vào thiết kế bài giảng điện tử, sơ đồ pháp luật trong giảng dạy.

Khi đưa một phần mềm nào đó vào ứng dụng giảng dạy (Power Point), lập sơ đồ cần phải chú ý những nguyên tắc cơ bản: (1) Bảo đảm tính sự phạm, tính khái quát, rõ ràng, lược bỏ những yếu tố phụ, không cần thiết. Sơ đồ phải phản ánh được những nội dung của bài học. Tuy nhiên, trong toàn bộ chương trình môn Pháp luật, không phải bài nào, phần nào giảng viên cũng có thể sơ đồ hóa được nên cần có sự lựa chọn kiến thức để lập sơ đồ. Nếu quá lạm dụng sẽ dẫn đến tình trạng tầm thường hóa kiến thức; (2) Bảo đảm tính khoa học, chính xác, tính lôgic của tri thức trong bài giảng và tính thẩm mỹ khi thể hiện; (3) Trong trình chiếu cần lựa chọn đồ họa một cách thận trọng để không làm phân tán sự tập trung của sinh viên sang khía cạnh khác; (4) Kết hợp nhuần nhuyễn trong các thao tác sử dụng các công nghệ hỗ trợ giảng dạy, giữa giảng giải và thao tác trình diễn trên các Slide (văn bản, sơ đồ, mô hình...); (5) Vai trò của sinh viên trong việc tiếp cận và tham gia vào bài giảng; (6) Tạo không khí chủ động cho sinh viên khi lĩnh hội tri thức, tránh sự thụ động, e ngại ở sinh viên; (7) Khả năng truyền thông điện tử với người học trước, trong và sau khi thực hiện giảng...

Ba là, đa dạng hóa các hình thức, phương pháp dạy học Pháp luật với sự hỗ trợ của công nghệ thông tin.

Xây dựng nguồn học liệu phục vụ đổi mới phương pháp dạy học. Xây dựng hệ thống bài giảng điện tử; xây dựng hệ thống giáo trình điện tử môn học bằng các phần mềm mã nguồn mở để đem lại tiện ích cho người học nghiên cứu, sử dụng, tra cứu.

Xây dựng hệ thống bài giảng điện tử tự học cho sinh viên. Bài giảng điện tử (E-learning) là quá trình dạy học được số hóa, cho phép giảng viên, sinh viên và tài liệu môn học được số hóa tương tác với nhau trên mạng Internet mọi lúc, mọi nơi. Với mục đích giúp cho sinh viên có thể tự học mà không cần trực tiếp tiếp xúc với giảng viên. Các bài giảng điện tử tự học giúp sinh viên chủ động, hình dung tổng quát môn học với sự hiệu quả và tiết kiệm thời gian thông qua tiện ích. Với ứng dụng của công nghệ thông tin chỉ cần thao tác trên máy tính là giảng viên và sinh viên có thể gặp nhau, những khúc mắc được giải quyết kịp thời, những kiến thức cũ cần tham khảo

cũng được tra cứu dễ dàng. Từ đó, biến nhu cầu trao đổi nội dung học tập giữa giảng viên và sinh viên, giữa sinh viên và sinh viên trên mạng trở thành nhu cầu thường nhật, biến quá trình dạy học thành quá trình tự học.

Bốn là, đầu tư phát triển nguồn nhân lực và hạ tầng công nghệ đáp ứng yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học.

Về cơ bản, đội ngũ giảng viên đã có nền tảng kiến thức cơ bản về công nghệ thông tin, do đó các nhà trường cần tiếp tục bồi dưỡng nâng cao kỹ năng công nghệ thông tin cần phục vụ cho việc xây dựng các nguồn học liệu và kỹ năng khai thác công nghệ phục vụ giảng dạy của giảng viên, đặc biệt là những công nghệ mà cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 mang lại như thực tế ảo, mô phỏng, kết nối thông minh.

Bên cạnh việc tạo điều kiện cho giảng viên nghiên cứu sâu về các lĩnh vực công nghệ mới áp dụng vào trong giảng dạy thì cần phải trang bị, nâng cấp hạ tầng công nghệ thông tin đáp ứng tốt cho hoạt động dạy và học như: trang bị máy móc thiết bị đồng bộ, hệ thống mạng, xây dựng các kho tài nguyên học liệu, bài giảng điện tử, giáo trình điện tử, các phần mềm dạy học, diễn đàn điện tử. Phát triển Website của các khoa, nhà trường bài bản, chính quy để tạo điều kiện và là nơi giảng viên, sinh viên chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm và làm kênh thông tin, giao tiếp hiệu quả cho cả giảng viên và học viên.

3. Kết luận

Đổi mới phương pháp dạy học Pháp luật là một quá trình lâu dài và đòi hỏi sự nỗ lực của cả hệ thống. Bằng việc áp dụng các giải pháp phù hợp, Trường Đại học Công nghiệp Việt-Hung sẽ đào tạo ra những thế hệ sinh viên có kiến thức pháp luật vững vàng, đáp ứng yêu cầu của xã hội và thị trường lao động.

Tài liệu tham khảo

1. Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, Hà Nội.

2. Đảng Cộng Sản Việt Nam, Nghị quyết số 29- NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế, Hà Nội.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Hội nghị lần thứ tám, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI, Hà Nội, 2013.